

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 4

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 1262 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-aprelda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Organizational Behavior and Leadership.....	12
Ibrokhim Gulomov	
Baliqchilikda klasterlarni tashkil etishning nazariy asoslari.....	20
Olim Murtazayev, Muydinov Olim Bekmuratovich	
Оценка состояния привлечения инвестиций в сферу туризма Узбекистана и механизмы управления	26
Арзиматов Бобирмирзо Зокирджон угли	
Biologik aktivlar buxgalteriya hisobni milliy va xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish masalalari ...	29
Axmadaliyeva Zebo Abduxalimovna	
Aholi yashash joylarida yong'in risklarini bartaraf etish xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari.....	34
Aziz Zikriyoev	
O'zbekistonda ilmiy darajali kadrlar tayyorlash tizimi boshqaruvining tashkiliy tuzilmasi va vazifalari.....	42
Beknaeva Shaxnoza Vladimirovna	
Mintaqaviy turizmning iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri (O'zbekiston turistik xizmatlar bozori misolida).....	47
D. B. O'roqova	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ko'paytirishning asosiy yo'llari.....	52
Ibrohimov Boburmirzo Baxtiyor o'g'li, Sayfiddinov Sarvarbek Anvarbek o'g'li	
Sanoat korxonalarining aksiyalar bozoridagi faoliyati tahlili: muammolar va yechimlar	57
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
Qurilishda modernizatsiya va diversifikatsiya qilish asosida yangi ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish	65
Islamov Ozodjon	
Sanoat korxonalari innovatsion salohiyatini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	69
J. K. Boymurodov	
Mamlakatda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish yo'nalishlari	74
Kadixodjayeva Nilufar Raxmatullayevna	
BlokchEYn texnologiyalari yordamida raqamli iqtisodiyotni o'zgartirish	79
Karabayev Rustam Zafarovich, Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida zamonaviy mehnat bozorining rivojlanishi	86
Layli Mirzayeva	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishda investitsion resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari.....	90
Luiza Komilovna Xaydarova	
Umumta'lim muassasalari sonining ekonometrik tahlilini pedagogik metodlar yordamida amalga oshirish....	95
Ravshanova Muhayyo Maxmanazarovna	
O'zbekiston tarixiy shaharlarida turistik faoliyati shakllanishi va ularni boshqarishning nazariy asoslari.....	100
Meliqulov G'ayrat Abdug'afforovich	
Iqtisodiy rivojlanish va ilmiy tadqiqot rivojlanishining havo ifloslanish darajasiga ta'siri	107
Murodullayev Kamoliddin Sherzod o'g'li, Sadibekova Bibisora Djapparovna, Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li	
Hududlarni rivojlantirish va "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishning ekologik muammolari.....	112
Maxkamov Saidafzal Saidkamol o'g'li, Yigitaliyeva Dilnavo Mansurjon qizi	
Ekoturizm obyektining tasniflanishi va alohida xususiyatlari	118
Qodirov Azizjon Anvarovich	
Mamlakatimiz oliy ta'lim tizimida sifat menejmentidan foydalanishning konseptual asoslari	123
Saidqulova Firoza Farmonovna	
Bo'lajak iqtisodchilarning kasbiy kompetensiyalari.....	127
Shukurova Marifat Xodjiakbar qizi	
Ta'limning bosqichlari va ularning inson kapitalini shakllantirishdagi ahamiyati	131
To'rayeva Hurriyat To'yqulovna	
Hududlarda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish dasturini amalga oshirishda marketingni rivojlantirish yo'llari.....	138
Xamidov O. X., Tojiyeva A. F.	
Investitsiyalar marketingining strategik aspektlari.....	145
Xodjamberdiyeva Dilnoza Bahtiyorovna	
Xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion muhit jozibadorligini oshirishga nazariy qarashlar	151
A. Bektemirov, A. A. Abdurahmonov	
Qishloq xo'jaligi raqobatbardoshligini oshirishning ilg'or xorij tajribasi.....	156
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Ochilov Narzullo Fayzulloyevich	

Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari.....	161
Yodgorova Xalima To'liqinova	
Turizm sohasi uchun yuqori malakali kadrlarni tayyorlashda davlat va xususiy sherikchilikning o'zaro bog'liqligi tahlili.....	167
Raxmatov Adxam Itolmasovich	
Mamlakatimizda turizm tashkilotlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash maqsadida marketing instrumentlari orqali samarali tizim yaratish.....	171
Suyunova Kamilla Baxromovna	
Qishloq xo'jaligida agrokimyo xizmatlar ko'rsatishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari.....	175
Tabayev Azamat Zaripbayevich	
Yashil iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilishni faollashtirish muammolari.....	180
Xomitov K. Z., Masharipova S. R.	
Considerations on the Problem of Illegal Migration and Human Trafficking	185
Azamatova Gulmira Bayirbekovna, Otarbayeva Guljan Kobeyevna	
Sustainable Development and Environmental Economics in Uzbekistan: A Focus on Carbon Pricing and Renewable Energy	188
Muhammadiyev Po'latjon Ilhomjon o'g'li, Urganbayeva Dilnoza Toxtasinovna	
The use of Digital Technologies in the Provision Of Utilities to the Population	194
Mamanazarov Oybek Shomurodovich, Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Alijonov Jamshid Alijon o'g'li	
The Current State of the Digital Economy in the Agrarian Sphere: Problems and Solutions	198
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Behavioral Theory of the Firm.....	203
Egamberdieva Oydin Abror qizi	
The Role of Information Technologies in Increasing the Capitalization of Commercial Banks	209
Egamova Makhfurat Esanovna	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	213
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Совершенствование методологии экспертизы инвестиционных проектов	218
Бекимбетова Гулнора Маратовна	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	225
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Меры по снижению доли теневой экономики в стране.....	230
Махмудова Юлдузхон Бахромжон кизи, Сафаров Гийосиддин Абдуллаевич ўғли	
Формирование национальной инновационной системы – одна из приоритетных задач повышения конкурентоспособности Республики Узбекистан	234
Н. М. Махмудов, А. А. Алиев, З. А. Мирзоев	
Мониторинг и анализ современного состояния и развития промышленности в Узбекистане.....	239
Назарова Раъно Рустамовна, Исмоилова Малика Дилшодовна	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов.....	245
Раупов Жамшид Рашидович	
Роль применения ключевых показателей эффективности труда на предприятиях.....	251
Рахматуллаева Шахноза Хамидовна	
Влияние цифровой трансформации на инвестиционную привлекательность Узбекистана.....	257
Саиткамолов Мухаммадхожа Сабирходжа угли, Маркабаева Жансая Айбек кызы	
Организация и координация методической помощи при управлении педагогическими кадрами	263
Хакимова Майя Юрьевна	
Интеграция узбекистана в мировое экономическое содружество путем унификации бухгалтерского учета на основе МСФО	268
Зарипова Саёхат Зафаровна	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari.....	273
Abduqodirova Ozoda Anvarjon qizi	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ajratilgan kreditlarning joriy tahlili.....	278
Abdusalomov Jaxongir O'ktam o'g'li	
Globalashuv sharoitida mamlakatimizda sug'urta bozorini raqamlashtirishning ahamiyati.....	284
Anvarova Z.	
The Role of Parents and Teachers in Promoting a Healthy Lifestyle in Children	288
Axtamov Djamshed Baxromovich	
A Study of the Importance of Green Economy in Uzbekistan Sustainable Economic Development and its Measurement Indicators in Relation to Environment	293
Ataniyazova Maksuda Baltayevna, Tairova Zarnigor Mammatt qizi	

Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	298
Avazov Ilxom Ravshanovich	
Foydani soliqaqqa tortish obyekti sifatidagi iqtisodiy tarkibi.....	303
Axrorov Zarif Oripovich	
Surxondaryo viloyatida aholining uy-joy bilan ta'minlanganlik darajasini tahlili.....	311
Ibragimov Qobil To'xtamishovich	
Review of Methodological Approaches to Enterprises Financial Condition Analysis.....	316
Ismailova Maxbuba Mirxalilovna	
Innovatsion rivojlanish sharoitida xizmat ko'rsatish sohasini tasniflanishining nazariy va ilmiy asoslari.....	321
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Korxonalarda benchmarking strategiyalarini qo'llashning ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlari.....	327
Narziyeva Dilafiruz Muxtorovna	
Davlat budjetining soliqsiz daromadlari shakllanishini takomillashtirish yo'llari.....	332
O'ktamova Nargiza Narzulla qizi	
Mamlakatimizda sanoat ishlab chiqarishi korxonalarining rivojlanish holati tahlili.....	336
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li	
Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlar talablari asosida tuzish.	341
Pardayeva Zulfizar Alimovna	
Raqamlashtirish sharoitida qo'shma korxonasi faoliyatining tahlili.....	345
Rashidov Jamshid Xamidovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishida oilaviy tadbirkorlikning o'rni.....	350
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Saloxiddinov Zuxriddin Nuriddin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatishning ilmiy asoslari.....	354
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya sohasini rivojlantirish ilmiy asoslari.....	358
Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarni joriy etishning huquqiy masalalari	362
Turg'unov Saloxiddin Jamol o'g'li, Mirzayeva Mohidil Vohidovna	
Zamonaviy sharoitlarda korxonalarning moliyaviy baqarorligini yaxshilash masalalari	368
Usmanova Guljahon Ulug'bek qizi	
Franshizalarni jalb qilishda davlat boshqaruvi tizimida marketing tadqiqotlarining ahamiyati	373
Xodjayev Anvar Rasulovich	
Transport Decarbonization Strategy.....	379
Yarashova Vasila Kamalovna, Muradov Bekzod Xidirnazar ugli	
Temir yo'l transportida ishlab chiqarish faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish	384
Yermatova Dilnoza Axmadjonovna	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari	389
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Issiqlik ta'minoti xizmatlarini ko'rsatish samaradorligi va sifatini baholash ko'rsatkichlari tizimi.....	392
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Issiqlik ta'minoti xizmatlari sifatiga ta'sir etuvchi omillar va ularni baholash	396
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Jismoniy shaxslarning mol-mulkiga soliq solishni takomillashtirish.....	401
Abdullayev Zafarjon Alijonovich, Zaydullayev Abduhabib Boliqul o'g'li	
Sug'urta tashkilotlarida hisob siyosatini ishlab chiqishning ahamiyati.....	406
Abduraimova Maftunaxon Axmatovna	
Bank risklarini boshqarishning xalqaro tajribalari.....	411
Abdurasulov Jaxongir Abduvaliyevich	
Tadbirkorlik subyektlari ijtimoiy ma'sulligini ta'minlash mexanizmining amal qilish darajasi.....	418
Bayisbayev Javlon Nurlanovich	
Qishloq aholisining qishloq xo'jaligida bilim va innovatsiyalarni o'zlashtirishiga ta'sir etuvchi omillarni iqtisodiy baholash (Samarqand viloyati misolida).....	423
Bozorova Lobar Nuralevna	
Направления совершенствования инновационных стратегий в деятельности промышленных предприятий.....	429
Дониерова Зухрабону Алишер кизи	
Mol-mulk solig'ining korxonalar faoliyatiga ta'siri.....	434
Qudiyarov Kishibay Ramatullayevich	
Banklar reytingini aniqlash va barqarorligini ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari.....	440
Maxmudov Omon Tuxtayevich	

Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida tijorat banklarining aktiv va passiv operatsiyalarini innovatsion usullar orqali boshqarishni takomillashtirish	444
Mo'minova Ma'suda Baxtiyarovna	
Auditorlik tekshiruvini dasturiy ta'minot asosida tashkil etish: muammo va yechimlar	449
Nazarova Kamola Sattoral qizi	
Ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirishning davlat tomonidan tartibga solish konsepsiyasi	455
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyati hamda uni rivojlantirish istiqbollari	462
Nurullayeva Shaxnoza, Saydullayeva Saodat	
Tijorat banklari inson kapitali samaradorligini baholashda KPI ko'rsatkichlaridan foydalanish mexanizmlari	469
Turaeva Mastura Kurbanovna	
Сущность и особенности инвестиционно-строительного процесса	473
А. Бектемиров, Б.М.Абдувалиев	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarishning dolzarb masalalari	480
Saidov Hayotjon Raxmatulloyevich	
Tijorat banklarida kredit operatsiyalari hisobini takomillashtirish	484
Sa'dullayeva Asaxon Muzaffarovna	
Ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarining raqobatbardoshlikni baholash usullari	487
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Teshayev Mirolim Djumayevich	
Tadbirkorlik subyektlarida soliq yukini optimallashtirish mexanizmi	492
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	
Davlat sektorida ichki audit tadbirlarini umumiy rejalashtirish	497
Xamidova Z. U.	
Aholi moliyaviy savodxonligini oshirish va uning ahamiyati	503
Xudayarova Xurshida Abdunazarovna	
Kambag'allikni qisqartirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi	507
Xudoyberdiyev Jamshid Juraboy o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobi va ichki auditni takomillashtirish	513
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sug'urta xizmatlari	518
Shodmonova Odina G'ofur qizi	
Fuqarolar davlat pensiya ta'minoti tizimining amaldagi holati tahlili	522
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	
Aholiga bank xizmatlari ko'rsatishning ijtimoiy ahamiyati	527
Eldor Uskanov	
Innovatsion boshqaruvning ilg'or xorijiy tajribalari	532
Yusupova Jamila Karamatdinovna	
Neft-gaz korxonalari moliyaviy-iqtisodiy faoliyati natijalari tahlili ("O'ZBEKNEFTGAZ" AJ misolida)	536
Umurzoqov Jamoliddin Sherbekovich	
Korxonalarda savdo marketing faoliyati samaradorligini baholash	543
Sobirov Azizbek Avzbekovich	
Moliyaviy firibgarliklarga qarshi kurashishda raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari	550
Gadaev Ismat Yadgarovich	
Hududlarda islom iqtisodiyoti tamoyillari asosida amalga oshirilgan investitsion loyihalar: to'siqlar va yechimlar	553
Irgasheva Gulbahor Sodiqovna	
O'zbekistonda investitsiyalardan samarali foydalanish asosida oziq-ovqat sanoati samaradorligini oshirish yo'llari	556
Kobilova Nasiba Xurramovna	
Foreign Economic Relations as a Factor of Effective Functioning of the Economy	563
Bakhodurova Sulkhiya Azizkhodjaevna, Li Marina Rudolfovna, Mukhtarova Donata Ravshanbekovna, Romashkin Roman Anatolyevich	
Modern Approaches to the Organization and Development of the Consumer Services Market	568
Musyeva Shoirazimovna	
Ishlab chiqarish siklini qisqartirishning iqtisodiy samaradorligi	572
Odina Nabiyeвна Tuychiyeva, Nazarova Latofat Toirjon qizi	
Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing strategiyasini amalga oshirish	577
Rashidova Xadicha Tursunaliyevna	

Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida bank faoliyatini iqtisodiy-matematik modellashirish yo'llari	583
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Korporativ boshqaruv amaliyoti bo'yicha hisobot tuzish bo'yicha xorijiy tajriba	588
Tashmatov Rustam Xusanovich	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari	594
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Iqtisodiyotda turizm o'rnini statistik baholash uslubiyoti	597
Zilola Jumanova	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	604
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Блокчейн-технология и информационная безопасность в цифровой экономике Узбекистана	609
Кадиров Алишер Исмаилович	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов	613
Раупов Жамшид Рашидович	
O'zbekistonda zamonaviy kabel va sim mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar faoliyatiga nazar	619
Rashidova Odina Olimjon qizi	
Современные тенденции развития валютных отношений в Узбекистане	624
Камалов Камоладдин Кахрамонович	
Sug'urta sohasining O'zbekiston iqtisodiyotidagi o'rni	628
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi va undan O'zbekistonda foydalanish yo'nalishlari	632
Fayziyeva Aziza Azamat qizi	
Modeling the Stackelberg strategy in a linear model (linear city) Hotelling	637
Musayeva Shaira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
Mulkning kapitallashuvi darajasini iqtisodiy jihatdan amalga oshirish samaradorligini baholash uslublari	646
Norboyev Odil Abrayevich	
Tijorat banklarining kredit portfelini amaliy holati va ekonometrik tahlillari: atb "Aloqabank" misolida	651
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeвна	
O'zbekistonda "yashil iqtisodiyot" muhitida kreditlash va moliyalashtirish imkoniyatlari	656
Taxir Urkinbayev	
Budjet tashkilotlarida ichki nazorat tizimini tashkil qilishning xususiyatlari	660
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
Chinese Commercial Banks Experience in Asset Diversification	665
Uktamova Nozima Narzulla kizi	
Sanoat taraqqiyotida ishlab chiqarish korxonalarini ustuvor rivojlantirish istiqbollari	669
Yadgarov Akram Akbarovich	
Анализ деятельности коммерческих банков Узбекистана по кредитованию физических лиц	675
Базарова Нигора Равшановна	
Mahalliy va xorijiy investitsiyalarni jalb etishning innovatsion jarayonlarga ta'sirini baholash	686
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	691
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Tashqi mehnat migratsiyasi	696
O. N. Djurayev	
Raqamli iqtisodiyotda sanoat tarmog'ining davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishini baholash	701
Otaboyeva Dildora	
Nobank kredit tashkilotlarining moliyaviy xizmatlari sifatini oshirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi	707
Raimov Xurshid Muxtorovich	
Tijorat banklarida moliyaviy injiniringni qo'llash istiqbollari	713
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
O'zbekiston Respublikasi moliya bozorida tijorat banklari faoliyati: muammo va yechimlar	718
Toymuxamedov Ibroxim Rixsiboevich, Jumaev Islombek Akram o'g'li	
Agrar ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish yo'llari	725
Boltayev Nurali Shiramatovich, Beglayev Uchqun Xurramovich, Abdiyev Izzat Risqiboyevich	
O'zini o'zi band qilgan shaxslardan olinadigan soliqlarni takomillashtirish orqali yashirin iqtisodiyotni jilovlash masalalari	733
Davranov Iskandar Jumayevich	
Iqtisodiy konsentratsiyalarni tartibga solish va nazorat qilishni takomillashtirish	740
Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li	

Role of Private and Public Kindergartens in Early Childhood Development	746
Makhmudova Munisakhon Abbos qizi	
“Yashil” enegriya quvvatlarini barpo etish iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash asosi sifatida.....	751
Muminova Elnoraxon Abdulkarimovna, Umarova Dilnoza Oybek qizi	
Xo’jalik yurituvchi subyektlarda CVP-tahlilni tashkil etishning muammoli jihatlarini	756
Qlichev Baxtiyor Pardayevich	
Korxonada likvidlik riskini minimallashtirish orqali uning moliyaviy barqarorligini saqlab qolish	761
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Развитие международных торгово-экономических связей Республики Узбекистан	768
Ким Татьяна Валерьевна, Гофуржонова Шахрибону Бахромжон кизи	
Kapital qurilishni boshqarish samaradorligini oshirishning dolzarb masalalari.....	776
A. Bektemirov, M. U. Sarimsoqov	
O‘zbekiston mehnat bozorida yoshlarning ish bilan bandlik darajasini oshirish.....	782
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Bahromov Shahzod Fazliddinovich	
Роль имиджа в улучшении инвестиционной привлекательности высших учебных заведений.....	789
Жанзаков Бекзот, Жонузов Мирзабек	
Innovatsion kichik tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha xorij tajribasi va uni mamlakat iqtisodiyotida qo‘llash imkoniyati.....	797
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Eshqulova Dilorom Abduravupovna	
Перспективы развития банковского сектора в Узбекистане для иностранных туристов	804
Муминов Шахзод Низомиддинович, Каримова Азиза Махомадризовна	
Innovatsion faoliyat moliyaviy modellari va mexanizmlarini rivojlantirishning konseptual asoslari	808
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Qishloq xo‘jaligi tarmoqlarini innovatsion rivojlantirish bo‘yicha xorijiy tajribalar va ulardan respublikamizda samarali foydalanish yo‘llari.....	816
Ishniyazov Baxrom Normamatovich	
Turistik xizmatlarining o‘ziga xos xususiyatlari va marketing tadqiqotlari.....	821
Berdikulova Iroda Rayimqulovna	
Qoraqalpog‘iston qishloq xo‘jaligi: asosiy muammolar va rivojlanishining ustuvor yo‘nalishlari	825
Yeshimbetov Uktamjon Xudaybergenovich	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari.....	834
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Kriptovalyuta va blokcheyn tadqiqotlari: tendensiyalar va istiqbollar	837
Berdikulov Jurabek	
Bank risklarni monitoring qilish tizimini takomillashtirish	839
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
O‘zbekiston hududlariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda ko‘p qavatli “yashil” fermer xo‘jaliklarini tashkil etishning ahamiyati	845
Turdimuratova Aziza Alisherovna	
Surxondaryo viloyatining mahalliy budjet daromadlarini oshirish yo‘llari va uni arima modeli asosida prognozlash.....	848
Abdunazarova Shahnoza Norqo‘chqor qizi	
Qishloq xo‘jaligi tarmog‘ining mamlakat iqtisodiyotidagi o‘rni va undagi tarkibiy o‘zgarishlarni statistik baholash.....	858
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
O‘zbekiston Respublikasida xizmat ko‘rsatish korxonalarining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	865
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
Turizm bozorini rivojlantirishda mehnat bozorining tutgan o‘rni va ahamiyati	874
Berdikulova Iroda Rayimqulovna, Berdikulov Jurabek	
Проблемы расчета определения и планирования прибыли предприятий в условиях модернизации экономики	878
Алиева С. С.	
Роль применения информационных технологий “BLOCKCHAIN” в совершенствовании системы бухгалтерского учета Республики Узбекистан	883
Холбеков Расул Олимович	
Sanatoriy-sog‘lomlashtirish muassasasida ichki audit qanday amalga oshiriladi: usullari.....	888
Shafkarov Faxriddin Xudayberdiyevich	
Tashqi savdo operatsiyalarining yagona elektron axborot tizimida umidsiz qarzidorlik masalasi	894
Tashmukamedov Dilmirod Mirabzalovich	
Принципы формирования отчета о финансовых результатах национальной и зарубежной практике.....	899
Эргашева Шахло Тургуновна	

Xalqaro raqamli integratsiyaning O'zbekiston an'anaviy banklarning raqobat muhitiga ta'siri	909
Abdujabbarov Abdurasul Abdurashid o'g'li	
O'zbekistonda turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish: muammolar va strategiyalar.....	917
Eshmurodov Rustam Sayfiddin o'g'li	
Yoshlar turizmini rivojlantirishda ommaviy va alternativ turizmning o'rni hamda volontyorlikning xususiyatlari.....	920
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Parrandachilik statistikasi ko'rsatkichlar tizimini shakllantirishning nazariy asoslari.....	924
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Iqtisodiyotda kambag'allik darajasini qisqartirishda moliya bozori instrumentlaridan foydalanish imkoniyatlari.....	929
Shaxnoza Qobilova	
Sohibqiron Amir Temur va Adam Smitning soliqlarga bo'lgan qarashlarining xususiyatlari to'g'risidagi fikrlar	934
Alimov Iloxomjon Ikromovich	
O'zbekiston Respublikasida zamonaviy bank xizmatlarinin rivojlantirish istiqbollari (O'ZMILLIYBANK AJ misolida)	940
Kadirov Laziz	
Milliy barqaror rivojlanish sohasidagi maqsad va vazifalarni amalga oshirishda iqtisodiy indikatorlar tahlili .	943
Xoshimov Sobir Murtazayevich	
The Role of Artificial Intelligence in Digital Transformation.....	947
Raimjonova Madina Asrarovna	
Tadbirkorlikda innovatsion faoliyatni moliyalashtirish masalalari	951
Otaxanov Sardorbek Maxammadali o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati samarasini oshirishda iqtisodiyotni rivojlantirishning strategik yo'nalishlari	954
I. M. Kamoliddinov, Sodiqov Maqsudjon Abdulolimovich	
Tadbirkorlik subyektlarini soliq mexanizmi orqali rivojlantirish masalalari.....	957
Akbarov Akramjon Ibroximjonovich	
Yashil investitsiya samaradorligini oshirish masalalari.....	961
Ibrohimov Muhammadjon Abdullajanovich	
Yengil sanoat korxonalarini rivojlantirish va eksport imkoniyatlarini oshirish yo'llari	964
K. M. Umarmuklov	
"Yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishda tadbirkorlik faoliyati va uning hissasini oshirish masalalari	968
G. T. Mamajanova	
Kichik biznes faoliyatini qo'llab-quvvatlashda mahalliy boshqaruv bilan mushtarak jihatlarining o'ziga xos xususiyatlari	972
Ubaydullayev Akmal Tulkinboyevich	
Aholini ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirish masalalari.....	978
Tursunov Abdulla Qoraboshevich	
Институциональные концепции устойчивого развития в рамках стратегического управления экономикой региона	982
Сеитова Лейла Пулатовна	
Hududlarda turistik destinatsiyalarni majmuaviy rivojlantirishda raqobatbardoshlik strategiyasini takomillashtirish istiqbollari	990
Mirzayev Abdullajon Topilovich	
Современное состояние развитие системы железнодорожного транспорта	994
Саримсакова Малохат Хикматуллаевна	
Relevance of Benchmarking in Industrial Enterprises.....	997
Uktamjonova Zulayxo Anvarjon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida davlat xususiy sheriklik asosida byudjetdan ajratilayotgan mablag'larning holati tahlili.....	1002
Xalilova Sh. G'	
Направления обеспечения конкурентоспособности во внешнеэкономических связях.....	1005
Ахмедов Икром Акрамович	
O'zbekistonda natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish mexanizmini rivojlantirish.....	1019
Primova Nigora Ikrom qizi	
Kichik biznes korxonalarida B2B bozorini tizimli tashkil etishning uslubiy jihatlari.....	1026
Zakirova Gulnoza Qudratovna	
Current Trends in Agrotourism in Uzbekistan: Demand, Needs, and Motives of Agritourists	1030
Iroda Abdieva Gayrat kizi	

Современное состояние достойного труда специалистов транспорта в условиях цифровизации.....	1035
Абдуллаева Нигора Шамсиддиновна	
Обоснование методов оценки совершенствования конкурентоспособности предприятий легкой промышленности	1039
Тухтасинова Мухайё Мирзасултоновна	
Проблемные аспекты трансформации финансовой отчетности бизнеса юридических лиц	1045
Шин Инесса Олеговна	
Cross-Cultural Management is a Separate Field of Science and Discipline.....	1051
Umarova Zulaykho, Rakhmanova Zilola	
Tadbirkorlik subyektlarida xalqaro sifat standartlarini joriy etish tahlili.....	1054
Oqboyev Alisher Rasuljanovich	
O'zbekiston iqtisodiyotida kichik biznesning o'rni	1058
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
Iqtisodiy inqiroz davrida kredit xizmatlari bozorini davlat tomonidan tartibga solishning xorijiy modellari....	1062
Kurbonov Rustam Radjabovich	
Raqamli transformatsiya konsepsiyalari va uning ahamiyati.....	1067
Abdurahmonov Abdumalik Abdurashidovich	
O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarini davlat-xususiy sheriklik asosida moliyalashtirishning istiqbollari	1074
Xalilova Shoxsanam G'ayrat qizi	
"EIZ" hududida soliq va bojxona rejimlari uchun imtiyozlarni tahlil qilish	1079
Xusanov Durbek Nishonovich, Djurayeva Iroda Bahrom qizi	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligini lizing asosida moliyalashtirish istiqbollari.....	1083
Aliqulov Mehmonali Salahiddin o'g'li	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda sun'iy texnologiyalarning o'rni	1088
Xonova Nodira Fazliddinovna	
O'zbekistonning investitsiya muhiti jozibadorligini oshirish yo'llari.....	1093
Sotimov Yunusbek Turg'unboy o'g'li	
"Yashil" sanoat siyosatini yuritish zaruriyati: bozor nuqsonlaridan milliy xavfsizlikkacha.....	1198
Muqimov Sherali Axmadali o'g'li	
O'zbekiston to'qimachilik sanoatining hozirgi holati tahlili va rivojlantirish istiqbollari.....	1103
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi	
Improving the Methodology of Econometric Analysis of the Efficiency of Financial Activity of Agricultural Agroclusters of Uzbekistan.....	1108
Ochilov Ilhom Sayitkulovich	
O'zbekistonda "Yashil" iqtisodiyotga o'tish va "Uglerod neytralligiga erishish" strategiyalarining ahamiyati	1116
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Qulliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamataliyev G'ayrat Chori o'g'li, Bazarov Shodi Abdirahmonovich	
Oziq-ovqat mahsulotlari brend qiymatini oshirishda marketing strategiyalari.....	1123
Xodjiyev Ibroxim Ikramovich	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системе Республики Узбекистан	1129
Рузиева Нилуфар Тулкин кизи	
Hududlarda ijtimoiy-iqtisodiy nomutanosiblikni kamaytirish uchun mintaqaviy siyosat vositalarining xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	1135
Normurodov Alibek Anvar o'g'li	
Mintaqa korxonalarining rivojlanish potensialini shakllantirishda innovatsion marketingning o'rni va mohiyati	1142
Axmedov Alim Babaniyazovich	
O'zbekistonda turizm sohasini rivojlantirishning ijtimoiy-iqtisodiy jihatlarini tokomillashtirish yo'llari.....	1146
Samandarova Dilfuza Mansurovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida ishsizlikning iqtisodiy oqibatlari: mavjud muammolar va yechimlar	1153
Fatilloev Farrux Farhod o'g'li	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligi tarmog'iga ta'sir qiluvchi ko'rsatkichlarning iqtisodiy-statistik tahlili	1158
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
Banklar tomonidan muammoli kreditlar bilan ishlash samaradorligini oshirish yo'llari ("Agrobank" ATB misolida).....	1167
Yusufov Xurshidjon Sharifovich	
Namangan viloyatida don va don mahsulotlari narxini shakllanishining bozor tadqiqoti.....	1172
Bahriddinov Jahongirbek Ravshanjon o'g'li	

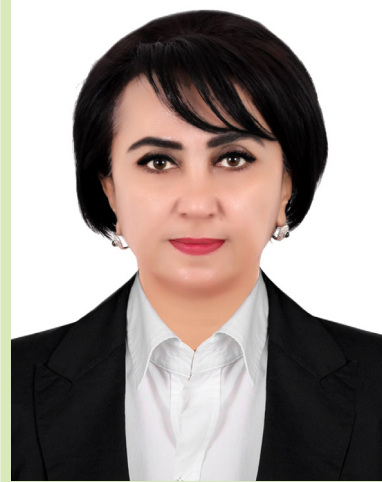
O'zbekiston Respublikasi va xorijda tog' turizmini rivojlantirish omillarini qiyosiy baholash	1177
Mavlanov G'olibjon Muxammad o'g'li	
Improving The Effective Use Of Local Taxes And Levies In Tashkent City	1182
Shahzad Zokhidov	
Совершенствование методологии механизмов налогообложения ресурсного налога	1186
Мухиддинов Талат Шайдулло угли	
Tadbirkorlik faoliyatida investitsiya muhitining xususiyatlari va chet el kapitalining jozibadorligi.....	1189
I. M. Kamoliddinov, To'khtasinov Boburbek Yusufjon o'g'li	
Kichik biznes tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etish xususiyatlari.....	1194
Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
Inson resurslarini boshqarish tizimini takomillashtirish orqali iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish.....	1199
Xodjamov Asliddin O'ktam o'g'li	
Organik qishloq xo'jaligiga o'tishning rivojlanayotgan mamlakatlardagi iqtisodiy va ekologik afzalliklari.....	1203
Ahrorov Farhod Baxriddinovich	
Korxonalarda uzumchilik mahsulotlarni ishlab chiqarishda strategik boshqarishda mintaqaviy klaster modellashirishdan foydalanish	1208
Muhitdinov Asror Akobirovich	
Qashqadaryo viloyatida ishsizlik darajasini istiqbolda kamaytirish ssenariylari	1213
Djumayev Zayniddin Axmedovich, Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li	
Kam ta'minlangan oilalarda tadbirkorlik faoliyatini o'ziga xos yo'llari va imkoniyatlari	1219
Tursunov Nozimjon Nosirovich	
Korxonalar samaradorligini oshirishda soliqlar va soliq siyosatining ahamiyati.....	1223
Saida Yuldasheva	
The Contribution of Ecotourism in Developing Gdp in Uzbekistan	1227
Saidova Dildora Nurmatovna, Umarov Husanboy Bahromjon o'g'li, Xolyigitov Umidjon Alijon o'g'li	
Mehmonxonalar faoliyatini moliyalashtirish imkoniyatlarini oshirishda turizmning o'rni.....	1231
Abduraxmanova Ziyoda Abdullayevna	
O'zbekistonda tadbirkorlik subyektlarining barqarorlik reytingini joriy etilishi va undagi asosiy o'zgarishlar tahlili.....	1237
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
Tog' va tog'oldi hududlari qishloq xo'jaligini ixtisoslashtirish va rivojlantirish yo'llari.....	1245
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna	
Правовые основы маркетинговых стратегий акционерных обществ в Республике Узбекистан	1250
Эркинов Шахзод Баходир ўғли	
O'zbekiston Respublikasida tadbirkorlik subyektlarining yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish hisobiga budjet daromadlari barqarorligini baholash amaliyoti.....	1254
Ikramov Ravshan Amanbayevich	

TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARI QISHLOQ XO'JALIGINI IXTISOSLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI

Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna

Termiz davlat universiteti
Turizm va mehmonxona xo'jaligi kafedrasasi dotsenti

Annotatsiya: Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi tabiiy iqlim va tuproq sharoitlarini inobatga olgan holda ma'lum turdagi qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirishga ixtisoslashtirish imkoniyatlarini tavsiflashdir. Tadqiqotda, mintaqalashtirish orqali, aholi va mehnat resurslari hamda qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi xususiyatlarini aniqlash borasida fikrlar bildirilgan.

Tog' va tog'oldi hududlarida iqlim o'zgarishiga moslashgan qishloq xo'jaligi va unga mos agrotexnologiyalar tizimini shakllantirish, tarmoq tuzilishini diversifikatsiyalash hamda ekin maydonlari tarkibini optimallashtirish asosida tog' va tog'oldi qishloq xo'jaligini ixtisoslashtirilishini zaruriyatga aylantiruvchi omil hamda xususiyatlar yoritilgan.

Kalit so'zlar: Tog' va tog'oldi hududlari, raqobat, yer resursi, yalpi qishloq xo'jaligi mahsuloti, dehqonchilik, ekonometrik model, mehnat resurslari, global iqlim o'zgarishi, ekologik barqarorlik, diversifikatsiya.

Abstract: The main goal of this study is to describe the possibilities of specialization in the cultivation of certain types of agricultural products, taking into account the natural climate and soil conditions. The study expressed views on determining the potential of population and labor resources and agricultural production through regionalization.

Formation of a climate-change-resistant farming system and agricultural technologies in mountain and foothill areas, diversification of the network structure and optimization of the structure of sown areas, factors and conditions that make the development of mountain and foothill agriculture necessary. highlighted in the article.

Key words: Mountain and mountainous regions, competition, land resources, gross agricultural output, farming, econometric model, labor resources, global climate change, environmental stability, diversification.

Аннотация: Основная цель данного исследования – описать возможности специализации в выращивании отдельных видов сельскохозяйственной продукции с учетом природного климата и почвенных условий. В исследовании были высказаны мнения по поводу определения потенциала населения и трудовых ресурсов и сельскохозяйственного производства посредством регионализации.

Формирование устойчивой к изменению климата системы земледелия и агротехнологий в горных и предгорных районах, диверсификация сетевой структуры и оптимизация структуры посевных площадей, факторы и условия, делающие необходимым развитие горного и предгорного земледелия. выделено в статье.

Ключевые слова: Горные и горные регионы, конкуренция, земельные ресурсы, валовая продукция сельского хозяйства, земледелие, эконометрическая модель, трудовые ресурсы, глобальное изменение климата, экологическая стабильность, диверсификация.

KIRISH

Bugungi kunda oziq-ovqat xavfsizligi ko'plab mamlakatlar uchun muhim masalalaridan biri bo'lib kelmoqda. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti (FAO) hamda Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, dunyoda 840 milliondan ortiq kishi to'yib ovqatlanish imkoniyatiga ega emas. Bu jahon aholisining deyarli har sakkiz nafaridan biri demakdir¹. Agar 2024-yilda dunyo aholisi 8 milliard 73 million kishini tashkil etgan bo'lsa, 2050-yilga borib, dastlabki hisob-kitoblarga ko'ra, u 9,8 milliarddan oshadi, bu esa oziq-ovqatga bo'lgan talabning sezilarli darajada oshishiga olib keladi. Shu sababli, mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda hududlar salohiyatidan, xususan tog' va tog'oldi hududlari qishloq xo'jaligini rivojlantirish va ushbu hududlar imkoniyatlaridan oqilona foydalanish zaruriyatini keltirib chiqarmoqda.

¹ <http://protoday.uz/uz/archives/239608>

Global iqlim o'zgarishiga moslashgan qishloq xo'jaligi tizimini shakllantirish, o'sib borayotgan aholining oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan talabini qondirish, mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash hududlar qishloq xo'jaligini barqaror rivojlanishini ta'minlash bilan birga ijtimoiy-iqtisodiy va ekologik barqarorlikni saqlash talab qilamayotganligi bois, bu butun jahonda dolzarb masalalardan biri bo'lib qolmoqda.

Bugungi kunda mamlakat bo'yicha qishloq tumanlarining 42,1 foizi, jami yer maydonlarining 43,6 foizi, jumladan, qishloq xo'jaligiga yaroqli yerlarning 55,3 foizi, shuningdek, yaylovlarning 5,6 foizi tog' va tog'oldi hududlarida joylashgan. Ushbu hududlarda respublika aholisining 37,0 foizi, shu jumladan, qishloq aholisining 46,2 foizdan ko'prog'i isteqomat qilmoqda. Respublikada yetishtirilayotgan yalpi qishloq xo'jaligi mahsulotining 46,5 foizi aynan shu hududlarda yaratilmoqda. Ushbu hududlar qishloq xo'jaligini o'ziga xos xususiyatlari hamda uning mamlakat oziq-ovqat mustaqilligini ta'minlash va agrar soha tarmoqlarini barqaror rivojlantirish omillaridan biri bo'lib qolishini ta'kidlagan holda oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarishni yanada ko'paytirishning strategik yo'nalishlarini belgilash, mazkur hududlar imkoniyatlaridan oqilona va samarali foydalanish yo'llarini izlab topish zaruriyatini keltirib chiqarmoqda.

Tog' va tog'oldi hududlari qishloq xo'jaligida asosiy vosita sanalgan yer resurslaridan samarali foydalanish cheklangan yer va suv resurslari sharoitida ushbu hududlar ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotining muhim omillaridan sanaladi. Shu bois, mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab tabiiy resurslardan samarali foydalanishga qaratilgan qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Aksariyat tog' va tog'oldi hududlarida tuproq tarkibi buzilib, unumdor yerlar qisqarib borayotgani, cho'llanish, suv yetishmasligi, qurg'oqchilik, aholini toza ichimlik suvi bilan ta'minlash" ^[1] kabi muammolarning saqlanib qolayotganligi o'z navbatida tabiat boyliklari va birinchi navbatda ushbu hududlar qishloq xo'jaligida yer resurslaridan foydalanishning yangi samarali yo'nalishlarini izlab topishni taqazo etadi.

Respublikamiz agrar sohasida olib borilayotgan islohotlarda hududlarni tabiiy iqlim va tuproq sharoitlarini inobatga olgan holda ma'lum turdagi qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirishga ixtisoslashtirishni qo'llab-quvvatlashga ustuvor vazifa sifatida qaralib, uning bajarilishini ta'minlashga yo'naltirilgan qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda ^[2].

Tog' va tog'oldi hududlari nafaqat ichki, balki tashqi bozorlar talabiga javob bera oladigan meva, uzum, kartoshka, sabzavot, go'sht va sut kabi oziq-ovqat mahsulotlari yetishtirish bo'yicha deyarli barcha ishlab chiqarish imkoniyatlariga ega. Ushbu imkoniyatlarni faollashtirish yo'llaridan biri tog' va tog'oldi hududlarda yer resurslaridan oqilona foydalangan holda qishloq xo'jaligi salohiyatidan samarali foydalanish tizimini joriy etish asosida ma'lum turdagi qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirishga ixtisoslashtirish hisoblanadi. Shuningdek, mazkur hududlar kesimida agrar sektorni rivojlanishidagi muammolar va ularning yechimlari bo'yicha ilmiy takliflar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish dolzarb va muhim masala hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tog' va tog'oldi hududlari qishloq xo'jaligida yer resurslaridan oqilona foydalanish holati retrospektiv tahlili shundan dalolat bermoqdaki, oxirgi yarim asr vaqt davomidagi aksariyat tadqiqotlar tog' va tog'oldi hududlarida yetishtiriladigan qishloq xo'jaligi ekinlari agrotexnologiyasi va bu jarayonda foydalaniladigan resurs va omillar ta'siri masalalariga bag'ishlangan bo'lib, ularda iqtisodiy masalalar juda qisqa doirada yoritilgan. Aynan shunday holatni chorvachilik masalalariga qaratilgan tadqiqotlarda kuzatish mumkin, ularda nasl va uning irsiy mahsuldorligi hamda uni oshirish masalalari o'rganilgan, xolos. Boshqa yo'nalishdagi tadqiqotlar, xususan, hududning resurs salohiyati va xususiyatlari muammolariga bag'ishlangan.

Tadqiqotlarimiz ko'rsatishicha, nafaqat respublikamiz, balki mustaqil davlatlar hamdo'stligi davlatlari ilmiy va maxsus adabiyotlarida tog' va tog'oldi hududlari borasida turli qarashlar ilgari surilmoqda. Respublika bir guruh olimlari, ushbu hududlarni zonalashtirish orqali, aholi va mehnat resurslari hamda qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi xususiyatlarini aniqlash borasida fikrlar bildirilgan ^[3].

G.E.Avakiyan tog'li hududlar haqida fikr yuritib, baland tog'li hududlar bilan past tog'li hududlardagi qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining holati, tabiati va sharoitidagi farqlar tog' va tog'oldi qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi tizimini shakllantiruvchi omil sifatida muhim ahamiyat kasb etishini ta'kidlagan ^[4].

Shuningdek, "tog' va tog'oldi hududlari qishloq xo'jaligi"ning ta'rifi, bo'yicha ham, uning barqarorligi va tarkibiy qismi haqida yagona fikrga kelinmagan.

P.G.Abdulmanapov va M.A.Galbatsdibirovalar o'z tadqiqotlarida tog'li hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish va bu hududlardagi demografik jarayonlar va ularning o'ziga xos xususiyatlari masalalarini tadqiq etishgan ^[5].

Mirzon Nekruz Mirzonning fikri bo'yicha esa "Tog' qishloq xo'jaligining barqaror rivojlanishi deganda moliyaviy va texnologik shakllanish mazmunidagi barqarorlik, ishlab chiqarishni ko'paytirish, unumdorlikni oshirish,

shuningdek, tabiiy resurslar salohiyatini hisobga olgan holda uyg'unlashtirilgan shakllanishni ta'minlash nuqtayi nazardan barqarorlik tushuniladi"^[6].

Ushbu tadqiqotlarning ilmiy-nazariy va amaliy ahamiyatini yuqori baholagan holda ta'kidlash joizki, mazkur iomiy izlanishlarda tog'li hududlar qishloq xo'jaligini yuritish shakli va uning xususiyatlari, samaradorligi hamda istiqbollari masalalari o'rganilmagan.

NATIJA

Respublikamiz agrar sohasida olib borilayotgan islohotlarda hududlarni tabiiy iqlim va tuproq sharoitlarini inobatga olgan holda ma'lum turdagi qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirishga ixtisoslashtirishni qo'llab-quvvatlashga ustuvor vazifa sifatida qaralib, uning bajarilishini ta'minlashga yo'naltirilgan qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda².

Tog' va tog'oldi hududlari nafaqat ichki, balki tashqi bozorlar talabiga javob bera oladigan meva, uzum, kartoshka, sabzavot, go'sht va sut kabi oziq-ovqat mahsulotlari yetishtirish bo'yicha deyarli barcha ishlab chiqarish imkoniyatlariga ega. Ushbu imkoniyatlarni faollashtirish yo'llaridan biri tog' va tog'oldi hududlarini ularda qishloq xo'jaligi salohiyatidan oqilona va samarali foydalanish tizimini joriy etish asosida ma'lum turdagi qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirishga ixtisoslashtirish hisoblanadi.

Ushbu tizimning maqsadi tog' va tog'oldi hududlarida oziq-ovqat mahsulotlari yetishtirish hajmlarini ko'paytirish orqali ichki bozorlarimizni sifatli hamda ekologik toza mahsulotlar bilan ta'minlash vositasida ularning eksport salohiyatini oshirishdir.

Bunday tizimning tashkiliy asosini meva, shu jumladan, an'naviy va noan'anaviy subtropik meva, uzum, sabzavot, qoramol va qo'y go'shti yetishtirishga ixtisoslashgan klasterlar, kooperativlar hamda fermer va dehqon xo'jaliklari tashkil etadi.

Tadqiqotlarimiz ko'rsatishicha, Surxondaryo viloyati tog' va tog'oldi qishloq xo'jaligi o'z geografik joylashuvi va gidrometrik rejimiga hamda mos tuproq-geografiyasi qonuniyatlarini namoyon etuvchi balandlik mintaqalari va zonalarida shakllangan tuproq turlari va uning tarqalishi hamda unumdorligi darajasi mamlakatimizning boshqa tog' va tog'oldi hududlaridagidan ayrim jihatlari bilan farq qilmasa-da, qishloq xo'jaligini yuritish tizimini tashkil etish, xo'jalik yuritish shakllarining tashkiliy-xo'jalik imkoniyati va salohiyati, u yoki bu tarmoqning rivojlanganligi kabi jihatlari bilan farqlanadi.

Shu bois, tog' va tog'oldi hududlari qishloq xo'jaligini ma'lum soha va tarmoqlarga ixtisoslashtirish, qo'llab-quvvatlashga ustuvorlik berishda hudud tuproq tarkibi va unumdorligi, degradatsiyalashuv darajasi, yog'ingarchilik miqdori va samarali harorat yig'indisi kabi ko'rsatkichlar tahlil qilinib, qiyosiy baholanishi hamda ular asosida ixtisoslashtirish bo'yicha xulosa va takliflar tayyorlanish tavsiya etiladi.

Tahlillar ko'rsatishicha, Surxondaryo viloyati tog' va tog'oldi qishloq xo'jaligida foydalanilayotgan yer resurslari tarkibida amaliyotda qo'llanilayotgan tuproq tansifining 12 turi mavjud. Ularning 27,1 foizi och qo'ng'ir-o'tloqi dasht hamda jigarrang tuproqlardan, 37,1 foizi tipik bo'z va och tusli bo'z tuproqlardan iborat.

Tuproq tarkibi jihatidan tog' va tog'oldi qishloq xo'jaligida foydalanishda bo'lgan yerlarning 66,4 foizini og'ir va o'rta qumoq tuproqlar, tuproqning yuvilganlik darajasi bo'yicha eroziyaga uchraganlik indeksi esa 0,15 (o'rtacha yuvilganlik indeksi – 0,06 va kuchli yuvilganlik indeksi – 0,09) ni tashkil etmoqda³.

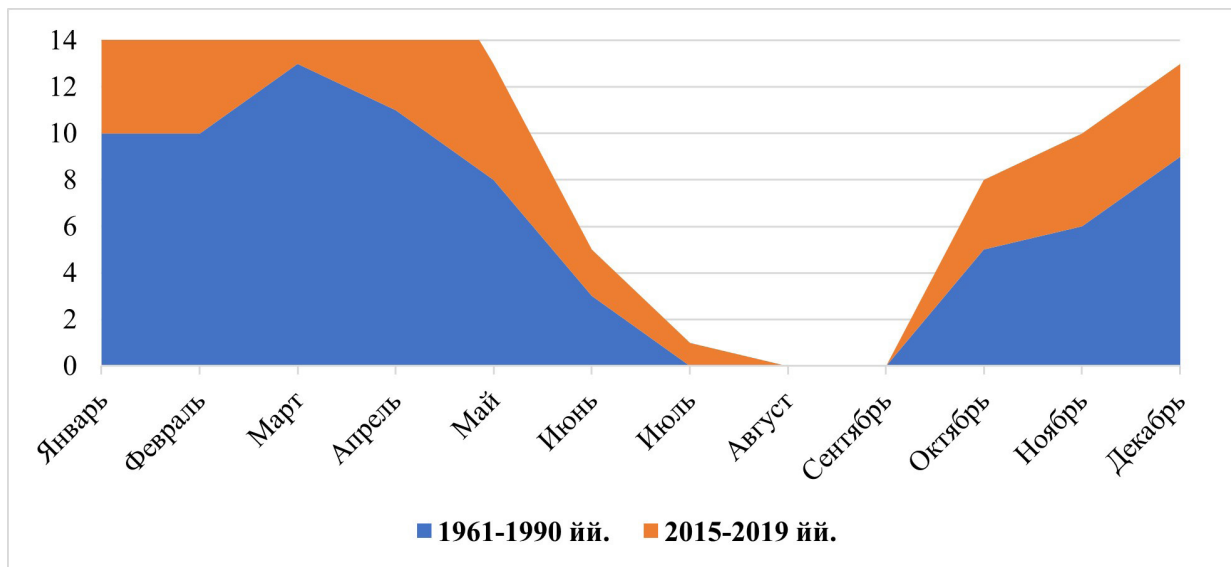
Tog' va tog'oldi qishloq xo'jaligini ixtisoslashtirishda inobatga olinishi lozim bo'lgan navbatdagi muhim omillardan biri bu xo'jaliklar hududi relefi hisoblanadi. Tog' va tog'oldi hududlarida relef hosil bo'lishiga eroziya, sel, jar ko'chishi, suv o'zanlarining keng va chuqur tarmoqlanishi, shuningdek, tog' jinslarining yemirilishi kabi omillar ta'sir etmoqda. Qishloq xo'jaligi tarmoq va sohalarini hudud relefi balandligiga mos ravishda shakllangan uchta poyas - tog'oldi (adirlar), tog' va baland tog' mintaqalarida daraxtzorlar, buta, yarim buta, efemer, efemorid va yirik o'simliklar tarqalganligini inobatga olib, bu hududlarda meva-bog'dorchilik va uzumchilik hamda yaylov chorvachiligini, asosan qo'ychilikni rivojlantirish maqsadga muvofiq.

Tadqiqotlar ko'rsatishicha, global iqlim o'zgarishi va ekologik holat keskinlashuvi nafaqat qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi barqarorligini, balki ushbu soha va undagi tarmoqlarning istiqboldagi rivojlanish tendensiyalarini ham belgilab beruvchi omilga aylanib bo'ldi. Bugungi kunda hududlar bo'yicha qishloq xo'jaligi tarmoq tuzilishi va uning diversifikatsiyalashuv yo'nalishlarini belgilashda ham asos, ham omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Tog' va tog'oldi hududlarida iqlim o'zgarishiga moslashgan qishloq xo'jaligi va unga mos agrotexnologiyalar tizimini shakllantirish, tarmoq tuzilishini diversifikatsiyalash va ekin maydonlari tarkibini optimallashtirish asosida tog' va tog'oldi qishloq xo'jaligini ixtisoslashtirilishini zaruriyatga aylantiruvchi omil va xususiyatlar jumlasiga quyidagilarni kiritish mumkin (1-rasm):

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 11 maydagi "Respublika hududlarini qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirishga ixtisoslashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-4709-son Qarori. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 12.05.2020 y., 07/20/4709/0577-son.

3 Surxondaryo viloyati yer resurslari, geodeziya, kartografiya va davlat kadastri boshqarmasi ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitoblari.

1-rasm: Boysun tumani hududida yomg'irli kunlar sonining o'zgarishining, o'rtacha ko'rsatkichlari (1961–1990-yy. va 2015–2019-yy)⁴

- tahlil qilinayotgan va taqqoslanayotgan davrlar mobaynida yillik o'rtacha yog'ingarchilik miqdorining kamayish sur'ati o'rtacha 0,44 foizni tashkil etmoqda, ya'ni o'rtacha yillik yog'ingarchilik miqdori 1961–1990-yillardagi 417 mm. dan, 2015–2019-yillar mobaynida o'rtacha 311 mm gacha, ya'ni 106 mm. ga yoki 25,4 foizga kamaygan;
- yog'ingarchilik miqdorining yil oylari davomida kamayishi bilan bir qatorda, yog'ingarchilik miqdorining oylar kesimida ham o'zgarishi va siljish tendensiyasi ham kuzatilmoqda. Bu holat oxirgi o'n yillarda yanada kuchliroq namoyon bo'lmoqda;
- yoz oylarida yog'ingarchilik miqdori ham nisbiy, ham mutlaq jihatdan kamayish tendensiyasini namoyon etib, taqqoslanayotgan yillar mobaynida o'rtcha yillik miqdori 56 foizga qisqargan. Eng xavotirli holat shundaki, bunday holat oxirgi yillarda kuzatilmoqda;
- kuz oylari davomida esa taqqoslanayotgan davrlar mobaynida o'rtacha yog'ingarchilik yillik miqdori 23,5 foizga pasayishi kuzatilmoqda.

Demak, tahlil qilinayotgan va qiyoslanayotgan davrlar mobaynida yomg'irli kunlar soni va yog'ingarchilik miqdori qisqarishi bilan bir qatorda, yomg'ir yog'adigan oy va yil fasllarida siljish hamda kamayish tendensiyasi kuzatilmoqda.

Bularning barchasi, tog' va tog'oldi qishloq xo'jaligida xo'jalik yuritishning o'ziga xos, tekislik va cho'l-yay-lovlardagi dehqonchilik va chorvachilik tizimidan konseptual jihatdan farq qiladigan qishloq xo'jaligini yuritish tizimini shakllantirishni zaruratga aylantirmoqda. Chunki, yuqorida qayd etilgan omil va xususiyatlar qishloq xo'jaligida yer va suv hamda boshqa tabiiy resurslardan foydalanish holati, xususiyati va istiqbollariga ta'sir etib, global iqlim o'zgarishi, integratsiya, yuqori daromad, jadal rivojlanish, raqobat, texnogen va antropagen kabi omillar ta'sirida qishloq xo'jaligi sohasi barqarorligiga, demak aholini oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta'minlash va mamlakat oziq-ovqat xavfsizligi darajasiga salbiy ta'sir etishi mumkin.

Bunday salbiy holatlar ta'sirini pasaytirish, optimallashtirish va nisbattan barqarorligini ta'minlash yo'llaridan biri jahon qishloq xo'jaligi amaliyotida kuzatilayotgan "qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirishga hududlarni ixtisoslashtirish" kabi, tog' va tog'oldi qishloq xo'jaligini ham tarmoq va sohalarga ixtisoslashtirish hisoblanadi.

Ta'kidlash joizki, Surxondaryo viloyatining Boysun, Sariosiyo, Denov va Uzun kabi tog' va tog'oldi hududlarini meva-bog'dorchilik va uzumchilikka kengroq ixtisoslashtirish hamda uni uzoq muddatli qo'llab-quvvatlash tizimini joriy etgan holda rivojlanishini ta'minlash ham agrotexnik nuqtai nazardan⁵, ham ishlab chiqarish va iqtisodiy jihatdan samarali. Bu ekologik va iste'mol xususiyatlari jihatidan nafaqat ichki balki tashqi bozorlarda raqobatbardosh bo'la oladigan meva-cheva va uzum mahsulotlari yetishtirishga xizmat qiladi. Shu bois, bu yo'nalishdagi faoliyatni meva-bog'dorchilik klasterlari tizimi yoki klaster tamoyillarida faoliyat ko'rsatadigan majmua hamda kooperatsiya tamoyillariga asoslangan kooperativlarni tashkil etish maqsadga muvofiq.

4 World-Weather, <https://world-weather.ru/pogoda/uzbekistan/boysun/>, shuningdek, Surxondaryo viloyati tog' va tog'oldi hududlari meteo stansiyalari ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitoblari.

5 Дорохова Е.А., Байметов К.И., Ахмедов Ш.М. "Описание сортов и форм яблоны". – Т.: "Fan va texnologiya", 2016, 188-189-betlar.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tog' va tog'oldi hududlarining o'ziga xos tabiiy-iqlim sharoitiga muvofiq, qishloq xo'jaligi ixtisoslashuvi, uning barqaror rivojlanishining asosiy yo'nalishlarini dehqonchilik yo'nalishida g'alla, kartoshka, dorivor o'simliklar yetishtirish, bog'dorchilikda an'naviy yetishtiriladigan mevalardan tashqari noan'anaviy subtropik mevalar, ya'ni, eksportga katta talabga ega grek yong'og'i, bodom, pista bo'lsa, chorvachilikda esa, sut yo'nalishida qoramolchilik, go'sht yo'nalishida echkichilik, parrandachilikda kurkachilik, tansiq va foydali hisoblanadigan kakliklar⁶ hamda kiyiklarni ko'paytirish, bundan tashqari, quyunchilik, baliqchilik, ayniqsa asalarichilikni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish lozim.

Istiqbolida tog' va tog'oldi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlaridan biri hududlar tabiiy iqlim sharoitlariga moslashgan, yetarli darajada shakllangan mehnat ko'nikmasi hamda innovatsion agrotexnologiyalarga asoslangan qishloq xo'jaligi soha va tarmoqlarini taraqqiy etdirish hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga Murojaatnomasi. T.// Xalq so'zi, 2022-yil 20-dekabr.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 11-maydagi "Respublika hududlarini qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirishga ixtisoslashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-4709-son qarori. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 12.05.2020-y., 07/20/4709/0577-son.
3. Jumayev.T "O'zbekistonning tog'li joylarida qishloq xo'jaligi". – T: "Fan", 1982. B.61.
4. Amonov X.N Surxondaryo viloyati tog'li hududlari iqtisodiy salohiyatidan foydalanishning geografik asoslari (Boysun tumani misolida) i.f.n avtoreferati. TDIU, 2008.B.8.
5. Абдулманапов.П.Г., Галбацдибиров. М.А. Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал), Modern Research of Social Problems, №5(49), 2015 www.sisp.nkras.ru. 689-стр.
6. Abdulkhaeva.G. Main Directions For Development of Sewerage Regions of Mountainous and Bounded Territo.// International Journal of Research in Management & Business Studies. IJRMBS 2019. P.55- 58. (Global Impact Factor 0.705)
7. Abdulxayeva. G. Agriculture promotion and development in mountain and mountain regions. // International journal of trends in marketing management. IJRMBS 2022 ISSN: 2349-4204 Vol.9.
8. O'zbekiston Respublikasi yer resurslari,geodeziya,kartografiya va davlat kadastri davlat qo'mitasi "O'zbekiston Respublikasi yer fondi". Toshkent – 2019.
9. O'zbekiston Respublikasi Yer resurslari,geodeziya, kartografiya va Davlat kadastri Davlat Qo'mitasi. Toshkent – 2018-y.

6 Izoh. 100 gr qovurilgan kaklik go'shtida 250 kkal mavjud. Manba:Selo-Exp.com

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.